

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

**«ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΑΙΤΟΥΝΤΑ ΑΣΥΛΟ
ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ»**

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Ανδρέας Τάκης
Χειριστές: Έλενα Μάρκου, Μαρία Βουτσίνου
Επιμέλεια σύνοψης: Ανδρέας Γκαντόλφο

ΙΟΥΝΙΟΣ 2008

Περίληψη: Απόρριψη αίτησης επανεξέτασης αιτήματος ασύλου, με την οποία ο αιτών επικαλούταν μεταξύ των άλλων και φόβο δίωξης στη χώρα προέλευσής του λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού – Ανάκληση της προηγούμενης απορριπτικής απόφασης από τον Γενικό Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών και επανεξέταση της αρχικής αίτησης ασύλου – Αποδοχή της αίτησης και αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 1^Α της Σύμβασης της Γενεύης για τους Πρόσφυγες.

Βοηθός Συνήγορος: Ανδρέας Τάκης
Χειριστές: Έλενα Μάρκου, Μαρία Βουτσίνου

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε την με Α.Π. 17242/2007 αναφορά μέσω της Ελληνικής Ομοφυλοφιλικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ) σχετικά με την απόρριψη αιτήματος επανεξέτασης αίτησης ασύλου αλλοδαπού, ο οποίος είχε επικαλεστεί μεταξύ των άλλων λόγων και τον φόβο δίωξης στη χώρα προέλευσής του λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού.

Από τα προσκομιζόμενα στοιχεία προέκυπτε ότι παρά το γεγονός ότι ο αλλοδαπός είχε δηλώσει ήδη κατά την συνέντευξή του στον πρώτο βαθμό ότι είχε συλληφθεί στη χώρα του για πολιτικούς λόγους και ότι ήταν θύμα βασανιστηρίων, δεν παραπέμφθηκε σε ειδικό, ο οποίος θα μπορούσε να διαγνώσει τους ισχυρισμούς αυτούς με αποτέλεσμα την έκδοση της υπ' αριθμ. 9135/43303/22.01.2003 απόφασης του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (νυν Εσωτερικών) «*διότι στο πρόσωπό του δεν συντρέχουν τα υποκείμενα και αντικειμενικά στοιχεία του δικαιολογημένου φόβου δίωξης*». Στη συνέχεια επί της προσφυγής του αιτούντος κατά της προαναφερόμενης απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 3 του Π.Δ. 61/1999 εξεδόθη η με Α.Π. 9135/43303/10.01.2006 απορριπτική απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης. Σύμφωνα με το πρακτικό της Γνωμοδοτικής Επιτροπής αναφερόταν ότι «*ο αιτών ενώπιον της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Ασύλου δεν μπόρεσε να δικαιολογήσει και να αποδείξει τους ισχυρισμούς του, ότι εγκατέλειψε την χώρα του φοβούμενος για την ζωή του λόγο σύλληψης από της ***** Αρχές για πολιτικές πεποιθήσεις, τους οποίους είχε υποστηρίξει και κατά την αρχική του αίτηση*». Στις 26.01.2007 ο αιτών άσυλο αλλοδαπός κατέθεσε αίτηση επανεξέτασης του αιτήματος ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 5 του Π.Δ. 61/1999 προσκομίζοντας ανάμεσα στα αποδεικτικά στοιχεία και την από 24.01.2007 Έκθεση του Ιατρικού Κέντρου Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, η οποία επιβεβαίωνε τους ισχυρισμούς του αλλοδαπού ότι βασανίστηκε στη χώρα του. Επίσης, ο αλλοδαπός επικαλέσθηκε την κατάθεση του συντρόφου του. Επί της αίτησης επανεξέτασης εξεδόθη η με Α.Π. 9135/43303-561380/07.05.2007 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία απέρριπτε το σχετικό αίτημα του κ. *****.
«*καθόσον τα προσκομισθέντα στοιχεία δεν ανταποκρίνονται στην έννοια του άρθρου 5 του Π.Δ. 61/99*».

Σύμφωνα με την ενημέρωση, την οποία είχε ο Συνήγορος του Πολίτη από τον ίδιο τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναφερόμενου εκκρεμούσε προς εξέταση η από 06.11.2007 αίτηση του ενδιαφερομένου για ανάκληση της υπ' αριθμ. *** διαταγής, με

την οποία είχε αρχικά απορριφθεί το αίτημα επανεξέτασης της αίτησής του για χορήγηση σε αυτόν πολιτικού ασύλου στη χώρα.

B. ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 και κυρώθηκε με το Ν.Δ.3989/1959, όπως τροποποιήθηκε από το συναφές Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967, το οποίο αντιστοίχως κυρώθηκε με τον Α.Ν. 389/1968, ορίζεται ότι «*πρόσφυγας*» είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος «*συνεπεία βásiμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους, δεν μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν*».

Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Π.Δ. 61/1999 αλλοδαπός ο οποίος «*ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων, θεωρείται ως αιτών άσυλο σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης 1951.*» Περαιτέρω η «*αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δεν προϋποθέτει απαραίτητως την υποβολή τυπικών στοιχείων*»(αρ. 1 παρ. 5 του Π.Δ. 61/99).

Αναφορικά με την συνέντευξη του αιτούντος άσυλο αλλοδαπού αυτή θα πρέπει να γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, στον οποίο εξασφαλίζεται το απόρρητο αυτής. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του Π.Δ. 61/1999 προβλέπεται ότι : «*Εάν πριν ή κατά την συνέντευξη ο εξεταζόμενος ισχυρίζεται ότι έχει υποστεί βασανιστήρια ή υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις περί αυτού, παραπέμπεται σε πραγματογνώμονα, ειδικευμένο στα θέματα μεταχείρισης θυμάτων βασανιστηρίων, ο οποίος γνωματεύει για την ύπαρξη ή μη κακώσεων*» .

Ειδικότερα για την επανεξέταση της αίτησης ασύλου, ο πρόσφυγας πρέπει να καταθέσει «*νέα κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο αυτού ή των μελών της οικογενείας του τα οποία, εάν ήταν γνωστά πριν από την έκδοση της οριστικής απόφασης, θα αποτελέσουν βασικό κριτήριο αναγνώρισής του ως πρόσφυγα*» (αρ. 5 παρ. 1 του Π.Δ. 61/1999). Τέλος, «*σε κάθε περίπτωση η αμφιβολία ενεργεί υπέρ του αιτούντος.*»

Επίσης, οι ερμηνευτικές οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες αναφορικά με τις διαδικασίες και τα κριτήρια για την χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, όπως περιέχονται στο σχετικό εγχειρίδιο, που έχει εκδοθεί από την Υ.Α για το σκοπό αυτό, ορίζουν ότι οι λόγοι που στοιχειοθετούν αίτημα ασύλου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της Χάρτας του Ο.Η.Ε και της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία έχει καθιερώσει την αρχή ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες χωρίς διακρίσεις. Η ερμηνεία και η εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου υπό το πνεύμα της καταπολέμησης των διακρίσεων αναφέρεται σύμφωνα με τις ανωτέρω οδηγίες της Υ.Α. «*προκειμένου να προσφέρει μια κοινή ερμηνευτική βάση για τους απαριθμούμενους λόγους στη Σύμβαση*». Από τα παραπάνω συνάγεται ότι τα πρόσωπα, που διώκονται για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικές απόψεις ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι

άτομα, των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται λόγω του γεγονότος ότι υφίστανται διακριτική μεταχείριση. (πρβλ. UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, Geneva, 1979, re-edited 1992).

Ειδικότερα για την προστασία, η οποία θα πρέπει να παρέχεται στο πλαίσιο εφαρμογής της νομοθεσίας ασύλου λόγω φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού του αιτούντος, η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες έχει δημοσιεύσει συμπληρωματικά με τα προαναφερθέντα «*Κατευθυντήριες Γραμμές για την Διεθνή Προστασία: Δίωξη λόγω φύλου στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλου του 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων*» (βλ. *GUIDELINES ON INTERNATIONAL PROTECTION: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees - 7.5.2002*).

Περαιτέρω και σε επίπεδο ευρωπαϊκής νομοθεσίας η υπό ενσωμάτωση Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (L 304/30-9-2004), ορίζει ότι οι πράξεις, που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης είναι δυνατόν -μεταξύ άλλων- να έχουν και «*τη μορφή πράξεων σωματικής ή ψυχικής βίας, συμπεριλαμβανομένων πράξεων σεξουαλικής βίας*» ή «*νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφ'εαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις*»(βλ. άρθρο 9 παρ. 2 α' και β'). Με την ανωτέρω οδηγία παρέχονται επίσης και οι ερμηνευτικές κατευθύνσεις για τα κριτήρια υπαγωγής προσώπου σε «*ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα*». Προς την κατεύθυνση της υλοποίησης του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, με κύριο στόχο την προσέγγιση των κανόνων που διέπουν την αναγνώριση και το περιεχόμενο του καθεστώτος του πρόσφυγα και την διασφάλιση ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας, αξίζει να σημειωθεί ότι στο σημείο 21 του προοιμίου της Οδηγίας αναφέρεται ότι «*Είναι εξίσου αναγκαίο να καθιερωθεί κοινή εννοιολογική αντίληψη του λόγου δίωξης που στηρίζεται στην «ιδιότητα μέλους συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας*» .

Ειδικότερα στο άρθρο 10 παρ. 1 δ' της ανωτέρω οδηγίας ορίζεται ότι: «*η ομάδα θεωρείται ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα όταν, μεταξύ άλλων: τα μέλη της ομάδας αυτής έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν, το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση, ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο. Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του σεξουαλικού προσανατολισμού. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβανών πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Μπορούν να λαμβάνονται υπόψη πτυχές συνδεδεμένες με το φύλο, χωρίς να αποτελούν αυτές καθ'εαυτές τεκμήριο της εφαρμογής του παρόντος άρθρου.* Από την εν λόγω διάταξη καθίσταται σαφές ότι το στοιχείο του σεξουαλικού προσανατολισμού είναι, ρητώς, προσδιοριστικό μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Οι προαναφερόμενες διατάξεις της οδηγίας 2004/83/ΕΚ έχουν υιοθετήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις σχετικές οι παρατηρήσεις της Ύπατης Αρμοστείας επί των προτάσεων της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής για την ανωτέρω οδηγία, καθώς και τα επικαιροποιημένα σχόλια για την οδηγία 2004/83 του Συμβουλίου.

Η ανωτέρω οδηγία προέβλεπε σύμφωνα με το άρθρο 38 παρ. 1 ως καταληκτική προθεσμία για την μεταφορά της στο εσωτερικό μας δίκαιο και την έκδοση των αναγκαίων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών πράξεων για να συμμορφωθούν τα κράτη – μέλη με την παρούσα οδηγία την 10^η Οκτωβρίου 2006 . Παρά το γεγονός ότι η προαναφερόμενη οδηγία δεν έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο και εκκρεμεί μέχρι σήμερα η έκδοση του σχετικού προεδρικού διατάγματος, αυτή μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας έχει άμεση εφαρμογή στην ελληνική έννομη τάξη σύμφωνα με την σχετική νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η εφαρμογή της ισχύουσας περί ασύλου νομοθεσίας, θα πρέπει να είναι σύμφωνη τόσο με αυτή, όσο και με τα οριζόμενα στο άρθρο 1^Α της Σύμβασης της Γενεύης .

Γ. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Στο πλαίσιο διερεύνησης της υποβληθείσας αναφοράς ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε το με Α.Π. 17242.07/2.1/08.11.2007 έγγραφό στον Τμήμα Ασύλου της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας και έλαβε από την αρμόδια υπηρεσία το με αριθμ. πρωτ. *** απαντητικό έγγραφο. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το ανωτέρω έγγραφο η αρμόδια υπηρεσία ανέφερε ότι ως λόγος για την χορήγηση πολιτικού ασύλου είχε αναφερθεί από τον αιτούντα μόνο η σε βάρος του δίωξη και τα βασανιστήρια, τα οποία αυτός υπέστη από τις αρχές της χώρας προέλευσής του για πολιτικούς λόγους, και όχι ο σεξουαλικός του προσανατολισμός.

Ο Συνήγορος του Πολίτη κατά την εξέταση της υπόθεσης διεπίστωσε ότι ούτε ο ισχυρισμός του αυτός είχε αξιολογηθεί από τα κρίνοντα όργανα σε πρώτο και δεύτερο βαθμό. Επίσης παρά το γεγονός ότι ο αιτών είχε δήλωσε θύμα βασανιστηρίων ήδη κατά την συνέντευξή του σε πρώτο βαθμό, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές δεν έκριναν ότι θα έπρεπε να παραπεμφθεί σε πραγματογνώμονα για τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 του Π.Δ. 61/1999 προκειμένου να πιστοποιηθεί η βασιμότητα των ισχυρισμών του. Αντιθέτως, η με αριθμ. *** ιατρική έκθεση του Ιατρικού Κέντρου Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, την οποία προσκόμισε ο αιτών με την αίτηση επανεξέτασης ζητώντας την εφαρμογή του άρθρου 5 του Π.Δ. 61/1999, δεν αξιολογήθηκε λόγω του ότι έγινε «*μετά την τελεσίδικη απόρριψη του αιτήματός του*» σύμφωνα με το με αριθμ. πρωτ. *** έγγραφο της υπηρεσίας σας, με την οποία ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος για την απόρριψη του αιτήματος επανεξέτασής της αρχικής του αίτησης. Τα ανωτέρω επεσήμανε ο Συνήγορος του Πολίτη με το Α.Π. 17242/.07/2.2/13.02.2008 έγγραφό του το οποίο απέστειλε στην Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου ΕΛ.ΑΣ.

Περαιτέρω ο Συνήγορος του Πολίτη με το προαναφερόμενο έγγραφο επεσήμανε ότι σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του αναφερομένου αυτός δεν θέλησε να δηλώσει τον σεξουαλικό του προσανατολισμό λόγω του γεγονότος ότι ο χώρος και οι συνθήκες, υπό τις οποίες διεξαγόταν η συνέντευξη (παρουσία και άλλων ομοεθνών του, προβλήματα στη διερμηνεία κλπ.) δεν του εξασφάλιζαν την εμπιστευτικότητα, την οποία επιθυμούσε προκειμένου να αποκαλύψει την σεξουαλική του ταυτότητα. Ο Συνήγορος του Πολίτη τόνισε επίσης ότι η επίκληση του λόγου του σεξουαλικού του προσανατολισμού έγινε μετά την κατάθεση της προσφυγής του κατά της απορριπτικής απόφασης σε α' βαθμό με την προσκόμιση δήλωσης του συντρόφου

του, η οποία κατατέθηκε στο Τμήμα Ασύλου με τον με αριθμ. *** πρωτοκόλλου, χωρίς όμως το προαναφερόμενο αποδεικτικό στοιχείο να έχει εκτιμηθεί ούτε από την Γνωμοδοτική Επιτροπή, ούτε από το κρίνον σε δεύτερο βαθμό όργανο, όπως προκύπτει από την με αριθμ. πρωτ. *** απορριπτική απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

Δ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ – ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Κατόπιν των ανωτέρω ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε το με αρ. πρωτ. 95/43303-261992/17.03.2008 έγγραφο της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ σύμφωνα με το οποίο ενημερωνόταν η Αρχή μας ότι «η αίτηση του εν θέματι αλλοδαπού για την εξ' υπαρχής εξέταση του αιτήματος για χορήγηση πολιτικού ασύλου έγινε δεκτό από τον Γενικό Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών και εκδόθηκε η υπ'αριθμ. 95/43303 από 29-02-2008 διαταγή για την κίνηση της σχετικής διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 2 και 3 του Π.Δ. 61/1999». Στη συνέχεια απεστάλη στον Συνήγορο του Πολίτη το με αριθμ. πρωτ. 95/43303-266182/31.05.2008 έγγραφο της ανωτέρω υπηρεσίας, με το οποίο ενημερώνει τον Συνήγορο του Πολίτη ότι «αναγνωρίσθηκε στο πρόσωπο του η ιδιότητα του αναγνωρισμένου πρόσφυγα» και απεστάλη αντίγραφο της υπ' αριθμ. 95/43303/27.03.2008 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών, με την οποία έγινε δεκτή η αίτηση του αναφερομένου.

**_*_*_*_*_*_*_